

**Všeobecné etické zásady vedeckovýskumnej,
publikačnej či inej tvorivej činnosti zamestnankýň a
zamestnancov FF UMB**

Gestor:

doc. Mgr. Imrich Nagy, PhD.
prodekan pre vedeckovýskumnú činnosť
FF UMB

Schválil:

doc. Mgr. Martin Schmidt, PhD.
dekan FF UMB v Banskej Bystrici

Č. sp.: FF/19/2021/103-SD
Č. z.: FF/847/2021

Banská Bystrica 14. 6. 2021

Preambula

Vedeckovýskumná a publikačná činnosť je **predpokladom zvyšovania úrovne poznania spoločnosti, jej hodnotového nastavenia** a v akademickom prostredí je aj nástrojom **aktívneho sebavzdelávania**, ktorý prispieva k skvalitneniu výučby študentstva a k odbornému formovaniu mladých vedeckopedagogických pracovníkov a pracovníčok. Základnou hodnotou vedeckého bádania je sloboda v zmysle jeho nezávislosti od politických, náboženských či ideologických presvedčení. Obmedzovanie slobody vedeckého bádania je na Filozofickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (ďalej FF UMB) neprípustné.

Rovnako **neakceptovateľné** sú na pôde FF UMB akékoľvek prejavy **diskriminácie** či obťažovania na základe pohlavia a rodu, veku, štátnej, národnej alebo etnickej príslušnosti, náboženskej viery, sexuálnej orientácie, jazyka, zdravotného hendikepu, spoločenského alebo ekonomického postavenia.

Vedeckovýskumná, publikačná, ako aj každá iná tvorivá činnosť na FF UMB sa riadi hodnotami **čestnosti, svedomitosti, zodpovednosti, spoľahlivosti, rešpektu a úcty, slobody, legálnosti, efektívnosti a spravodlivosti** s primárnym cieľom konania **dobra a neškodenia**. Zároveň je táto činnosť vo všetkých svojich podobách korigovaná **princípom otvorenosti a princípom zásluhovosti**.

Konštitutívnym **predpokladom integrity a kvality vedeckého výskumu, zachovania jeho dôveryhodnosti a stabilizácie postavenia vedy v spoločenskom priestore** je rešpektovanie **etických zásad zachytených** i v tomto dokumente.

I. Všeobecné etické zásady

1. Pracovník/pracovníčka zameriava svoje aktivity v rámci vedeckovýskumnej, publikačnej či inej tvorivej činnosti na rozširovanie hraníc ľudského poznania a vzdelanosti, pričom dbá na ľudskú dôstojnosť. Zameriava sa na rozvoj spoločenských a kultúrnych hodnôt. Vo svojej tvorivej činnosti zohľadňuje i aspekt environmentálnej udržateľnosti v prospech celej ľudskej spoločnosti. Výsledky takejto činnosti majú primárne slúžiť k prospechu ľudstva.
2. Pracovníčka/pracovník dbá na to, aby svojimi vedeckovýskumnými, publikačnými či inými tvorivými aktivitami nepoškodzoval či inak neohrozoval spolupracovníčky a spolupracovníkov, študentstvo či spoločnosť.
3. V rámci svojej vedeckovýskumnej, publikačnej či inej tvorivej činnosti pracovník/pracovníčka volí také pracovné metódy a jazykové prostriedky, ktoré nebudujú a nepodporujú negatívne spoločenské predsudky a stereotypy (napr. rodové, etnické, náboženské, sociálne a pod.).
4. Vo vedeckovýskumnej, publikačnej či inej tvorivej činnosti je pracovníčka/pracovník otvorený tímovej spolupráci a odbornej diskusii. Komunikuje vecným a otvoreným spôsobom s korektnou argumentáciou, bez ponižovania druhých či nevhodného znevažovania ich odbornej činnosti.
5. Pracovník/pracovníčka dbá na to, aby nedehonestovala svoj alebo iný vedný odbor, nepoškodzovala dobré meno FF UMB či Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

II. Etické zásady vedeckej práce

1. Pracovníčka/pracovník si plne uvedomuje svoju zodpovednosť za objektivitu, spoľahlivosť a presnosť svojho bádania, a preto rešpektuje a dodržiava metodologické štandardy svojho odboru vrátane požiadavky informovaného súhlasu.
2. Pracovník/pracovníčka nezneužíva svoje funkčné zaradenie na narušenie integrity výskumu a ani nekladie prekážky vedeckej práci iných pracovníkov či pracovníčok.
3. Pracovníčka/pracovník pri zverejňovaní výsledkov svojej práce dbá na ich úplnosť a intersubjektívnu overiteľnosť. Dáta žiadnym spôsobom nefabrikuje ani nefalzuje, rovnako ako ich ani svojvoľne nezadržáva.

4. Pracovník/pracovnice po zverejnení svojich výsledkov uchováva primárne dáta po dobu obvyklú v konkrétnom odbore, v súlade s predpismi UMB, pokiaľ tomu nebránia iné zákonné záväzky alebo predpisy.
5. Pracovnice/pracovník dbá na účelné, efektívne, transparentné a spravodlivé využívanie finančných a personálnych zdrojov poskytnutých na výskumnú a tvorivú činnosť.
6. Pracovník/pracovnice neduplikuje výskum ním/ňou raz už uskutočnený, pokiaľ to nie je potrebné na overenie, doplnenie, prehĺbenie či porovnanie výsledkov.
7. Pracovnice/pracovník predkladá svoje výsledky okrem prípadov legitímneho utajenia vedeckej alebo odbornej verejnosti. So získanými poznatkami po overení poznatkov vedeckou či odbornou komunitou zodpovedne oboznamuje širokú verejnosť i prostredníctvom médií.
8. Pracovník/pracovnice neprezentuje výsledky svojej práce na predátorských konferenciách s pochybným organizačným a vedeckým pozadím, ktorých jediným účelom je poskytnúť účastníkom za poplatok publikačný priestor.

III. Etické zásady publikačnej činnosti

1. V súlade s vyhlásením Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici k predátorským vydavateľom a časopisom pracovník/pracovnice na publikovanie výsledkov svojej práce nevyužíva pochybné publikačné platformy či subštandardné domáce/zahranické vydavateľstvá vedeckej literatúry.
2. Pracovník/pracovnice sa prezentuje ako autorka či spoluautorka len v tom prípade, ak dané výsledky dosiahla sama alebo k nim prispela tvorivým spôsobom. Publikovanie dizertačnej práce (alebo iného typu záverečnej práce) v podobe monografického alebo iného publikačného výstupu, bez zásadného prepracovania či rozšírenia, vo forme spoluautorstva autorky/autora práce a školiteľky/školiteľa považujeme za eticky neakceptovateľné.
3. Pracovník/pracovnice sa dôsledne zdržuje akejkoľvek formy plagiátorstva.
4. Pracovnice/pracovník vo svojej vedeckovýskumnej, publikačnej či inej tvorivej činnosti nadväzuje na výsledky práce svojich kolegov a kolegyň, zohľadňujúc výhradne len vedeckú kvalitu, pôvodnosť a aktuálnosť daných prác.
5. Pracovník/pracovnice sa nezúčastňuje na praktikách tzv. citačných spolkov a taktiež autorských spolkov, ktoré majú primárne za cieľ vzájomne multiplikovať publikačné a citačné výstupy.
6. Pracovnice/pracovník sa vyhýba selektívnemu citovaniu s cieľom podporiť vlastné zistenia alebo v snahe vyhovieť redaktorským, recenzenským či iným požiadavkám.
7. Pracovník/pracovnice vo svojich publikáciách cituje svojich kolegov/kolegyne, predchodkyne/predchodcov, pričom vždy uvádza zreteľný a presný odkaz na príslušný zdroj.
8. Pracovnice/pracovník bezdôvodne a umelo v konkrétnych prípadoch nerozširuje zoznam použitej literatúry (bibliografiu).
9. Pracovník/pracovnice cituje a vo svojej činnosti profesionálne reflektuje i podstatné práce, ktoré nie sú v súlade s jej výsledkami či názormi.
10. Pracovnice/pracovník nedelí výsledky svojej práce zbytočne do viacerých publikácií s cieľom zvyšovať ich počet.
11. Ak pracovník/pracovnice objaví vo svojich publikáciách omyl, podnikne všetky možné a potrebné kroky na jeho nápravu. k jeho náprave. Nesnaží sa túto skutočnosť zatajovať alebo inak maskovať.

IV. Etické zásady posudzovateľskej, oponentskej, hodnotiacej a expertnej činnosti

1. Pracovník/pracovnice realizuje jej zadanú či ňou akceptovanú posudzovateľskú, recenznú a inú hodnotiteľskú činnosť osobne, nepredpojata, zodpovedne a precízne.

2. Pracovníčka/pracovník chrání duševné vlastnictvo autoriek a autorov posudzovaných rukopisov, návrhov projektov a správ. Údaje obsiahnuté v hodnotených podkladoch nepoužíva na iný účel než na vypracovanie príslušného posudku. Dané podklady neposkytuje tretej osobe.
3. Pracovník/pracovníčka zámerne nepredlžuje dobu posudzovania a hodnotenia s cieľom dosiahnuť výhody pre seba alebo pre tretiu osobu.
4. V prípade možného stretu záujmov, ktorý by mohol spochybníť nezáujatosť postupu pracovníčky/pracovníka v danej veci, ten/tá o možnom strete záujmov informuje kompetentné osoby a s týmto odôvodnením odmietne participáciu na danej aktivite. Pracovníčka/pracovník sa vyvaruje akýchkoľvek vedomých stretov záujmov.
5. Pracovník/pracovníčka vypracováva expertné stanoviská zodpovedne a vždy len z tematickej oblasti svojho odboru.
6. Pracovníčka/pracovník pri oponentských a hodnotiteľských konaniach, recenziách a pod. vychádza z objektívnych kritérií, dodržiava pravidlá zadávateľa a to isté vyžaduje i od ostatných osôb participujúcich na danom konaní.
7. Pracovník/pracovníčka pri recenzovaní publikačných výstupov a projektovej dokumentácie umelo nenadhodnocuje a neprilepšuje svoje hodnotenie s úmyslom zaviazať si do budúcnosti hodnoteného autora, resp. oplatiť mu takýto postup z minulosti a takýmto tzv. recenzentským spolkom sa vyhýba. Každý posudok je originálnym a autonómym hodnotením danej vedeckej práce.

V. Závěrečné ustanovenie

Pracovník/pracovníčka neutajuje ani neignoruje porušenie etických zásad vedeckovýskumnej, publikačnej či inej tvorivej činnosti na FF UMB. V prípade ich porušenia písomne kontaktuje komisiu pre etiku vedy a výskumu FF UMB.

Použité zdroje a odkazy na důležité dokumenty:

Európsky kódex etiky a integrity výskumu. Dostupné na: https://www.allea.org/wp-content/uploads/2018/11/ALLEA-European-Code-of-Conduct-for-Research-Integrity-2018-Slovak_dig.pdf

Iniciatíva vytvorenia Národnej deklarácie o upevnení výskumnej integrity na Slovensku, <http://eraportal.sk/etika-vo-vyskume/>

Etický kódex zamestnanca UMB, <https://www.umb.sk/univerzita/univerzita/o-univerzite/akademicka-etika-umb/eticka-komisia/eticky-kodex-zamestnanca-univerzity-mateja-bela-v-banskej-bystrici.html>

Vyhlásenie Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici k predátorským vydavateľom a časopisom, <https://www.umb.sk/app/cmsFile.php?disposition=i&ID=5435>

Knecht, P., & Dvořák, D. (2013). Etika vědecké práce a publikování pro mírně pokročilé. *Pedagogická orientace*, 23(4), 554 – 578. DOI: <http://dx.doi.org/10.5817/PedOr2013-4-554>

Etický kódex SAV, https://www.sav.sk/index.php?lang=sk&doc=sas-commission&folder_no=141

Etický kódex akademických a odborných pracovníků MU v Brně, <https://www.muni.cz/o-univerzite/uredni-deska/eticky-kodex-akademickyh-a-odbornych-pracovniku-mu>

Etický kódex zamestnanců a studentů Univerzity Palackého v Olomouci, https://www.upol.cz/fileadmin/userdata/UP/uredni-deska/zakladni_dokumenty/Eticky_kodex_2017.pdf

Etický kódex UK v Prahe, <https://cuni.cz/UK-9490.html>

Etický kódex zaměstnanců a studentů Ostravské Univerzity, <https://dokumenty.osu.cz/osu/eticky-kodex.pdf>

Etický kódex Univerzity Komenského v Bratislave, https://uniba.sk/fileadmin/ruk/legislativa/2016/Vp_2016_23.pdf

Etické zásady publikovania vo vedeckom časopise A & P (Art Communication & Popculture), <http://www.artandpop.ff.ukf.sk/index.php/sk/etika-publikovania>

Etický kódex Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, <https://www.upjs.sk/public/media/3165/eticky-kodex-upjs-v-kosiciach.pdf>

Etický kódex Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, <https://www.ukf.sk/univerzita/vnutorne-predpisy/eticky-kodex>

Etický kódex Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, https://www.ucm.sk/docs/legislativa/2018_eticky_kodex_ucm.pdf

